

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi mielenterveyslain muuttamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi mielenterveyslain muuttamisesta (HE 92/2015 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Sosiaali- ja terveysvaliokunta (StVM 17/2015 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

mielenterveyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan mielenterveyslain (1116/1990) 18 a §, 22 §:n 1 momentti, 24 § ja 31 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 18 a § ja 22 §:n 1 momentti laissa 1066/2009, 24 § laeissa 1423/2001, 723/2005 ja 1066/2009 sekä 31 §:n 2 momentti laissa 438/2014, sekä
lisätään lakiin uusi 17 b—17 d § seuraavasti:

17 b §

Hoidon jatkamisen edellytysten selvittäminen sairaalassa erityistilanteissa

Jos 17 §:n 1 momentissa tarkoitetun potilaan hoidon jatkamisen edellytyksiä ei ole voitu selvittää sairaalassa 17 §:n 3 momentin mukaisessa määräajassa tai jos päätöstä hoidon jatkamisesta tai lopettamisesta ei ole muusta poikkeuksellisesta syystä tehty mainitussa määräajassa, sairaalassa työskentelevän virkasuhteisen lääkärin on selvittävä hoidon jatkamisen edellytykset välittömästi määräajan ylityksen ilmettyä. Jos potilas on poistunut sairaalasta, hoidon jatkamisen edellytykset on selvittävä välittömästi, kun potilas on palannut tai palautettu sairaalaan. Jos 17 §:n 3 momentin mukaisen määräajan päättymisestä on kuitenkin kulunut yli yksi vuosi, potilaan hoitoon määrittämisestä päätetään 2 luvun mukaisesti.

Edellä 11 §:ssä tarkoitetun lääkärin on tehtävä välittömästi määräajan ylityksen ilmettyä hoidon jatkamisen edellytysten selvittämiseksi väliaikaispäätös potilaan hoidon jatkamisesta, jonka nojalla potilasta saadaan pitää hoidossa enintään 14 päivää. Jos potilas on poistunut sairaalasta ja

Eduskunnan vastaus EV 113/2015 vp

jää palaamatta sinne, 11 §:ssä tarkoitetun lääkärin on määrättävä potilas tutkittavaksi sairaalaan hoidon jatkamisen edellytysten selvittämiseksi enintään 14 päiväksi. Samoin on meneteltävä, jos potilas poistuu sairaalasta kesken hoidon jatkamisen edellytysten selvittämisen ennen kuin Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on tehnyt 17 c §:ssä tarkoitetun muun kuin väliaikaispäätöksen hoidon jatkamisesta tai päätöksen hoidon lopettamisesta. Potilaan palauttamiseksi sairaalaan voidaan pyytää poliisin virka-apua. Virka-avusta säädetään 31 §:n 2 momentissa.

Hoidon jatkamisen edellytysten tultua selvitettyksi 11 §:ssä tarkoitetun lääkärin on lähetettävä viipymättä Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle esitys potilaan hoidon jatkamisesta tai lopettamisesta. Esityksen tulee sisältää perusteltu kannanotto siitä, ovatko edellytykset potilaan hoitoon määrittämiseen tahdosta riippumatta edelleen olemassa. Lisäksi esityksessä on selvitettävä syy 17 §:n 3 momentissa tarkoitetun määräajan ylitykselle.

17 c §

Hoidon jatkamisesta päättäminen erityistilanteissa

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on käsiteltävä 17 b §:ssä tarkoitetut potilaan hoidon jatkamista ja hoidon lopettamista koskevat asiat kiireellisinä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen päättäessä potilaan hoidon jatkamisesta tai lopettamisesta 12 a—12 c §:ää ei sovelleta.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on päätettävä 17 b §:n 3 momentissa tarkoitetun esityksen perusteella potilaan hoidon jatkamisesta, jos edellytykset hoitoon määrittämiselle potilaan tahdosta riippumatta ovat edelleen olemassa, tai hoidon lopettamisesta, jos edellytyksiä hoitoon määrittämiselle tahdosta riippumatta ei ole. Päätös on tehtävä viimeistään 14 päivän kuluessa 17 b §:n 2 momentissa tarkoitetusta väliaikaispäätöksestä tai siitä, kun potilas on palautettu sairaalaan tutkittavaksi 17 b §:n 2 momentissa tarkoitetun määräyksen nojalla. Jos asian selvittäminen sitä välttämättä vaatii, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on mainitun 14 päivän kuluessa tehtävä uusi väliaikaispäätös potilaan hoidon jatkamisesta enintään 14 päiväksi, jonka kuluessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on päätettävä potilaan hoidon jatkamisesta tai hoidon lopettamisesta.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen päätös potilaan hoidon jatkamisesta väliaikaispäätöstä lukuun ottamatta on heti alistettava hallinto-oikeuden vahvistettavaksi. Lisäksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on lähetettävä aluehallintovirastolle ilmoitus tekemästään potilaan hoidon jatkamista tai hoidon lopettamista koskevasta päätöksestä väliaikaispäätöstä lukuun ottamatta. Ilmoituksessa on mainittava potilaan tunnistetiedot sekä syy 17 §:n 3 momentissa tarkoitetun määräajan ylitykselle.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen hoidon jatkamista koskevan muun kuin väliaikaispäätöksen nojalla potilasta saadaan pitää hoidossa hänen tahdostaan riippumatta enintään kuusi kuukautta. Päätettäessä tämän jälkeen potilaan hoidon jatkamisesta ja hoidon lopettamisesta noudetaan 17 §:n 3—5 momenttia.

17 d §

Menettely hallinto-oikeudessa erityistilanteissa

Jos hallinto-oikeus jättää vahvistamatta tai kumoaa 17 §:n 1 momentissa tarkoitetun potilaan hoidon jatkamista koskevan päätöksen muusta syystä kuin 8 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettujen

Eduskunnan vastaus EV 113/2015 vp

edellytysten puuttumisen vuoksi, sen on välittömästi siirrettävä asia käsiteltäväksi potilaan hoidosta vastaavalle sairaalalle. Sairaalassa on 17 §:n 3 momentin mukaisen määräajan ylityttyä meneteltävä 17 b §:ssä säädetyn mukaisesti.

18 a §

Sairaalaista poistaminen sairaanhoitopiirin toimintayksikön valvonnassa

Edellä 17 §:n 3 ja 6 momentissa tarkoitettu henkilö, joka on määrätty hoitoon, voidaan ennen lopullista sairaalasta poistamista päästää Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen määräämin, henkilön terveydentilan arvioimiseen taikka hänen lääke- tai muuhun terveydenhoitoonsa perustuvien ehdoin sairaalasta enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Tänä aikana henkilö on asianomaisen sairaanhoitopiirin psykiatrisen toimintayksikön valvonnassa. Sairaanhoitopiiriin tulee määrätä valvonnasta vastaava psykiatrinen yksikkö.

22 §

Rangaistukseen tuomitsematta jätetyn hoito hänen tahdostaan riippumatta

Jos Terveiden ja hyvinvoinnin laitos toteaa, että edellytykset mielentilan vuoksi rangaistukseen tuomitsematta jätetyn hoitoon määräämiseen hänen tahdostaan riippumatta ovat olemassa, laitoksen on määrättävä hänet hoitoon hänen tahdostaan riippumatta. Hoidon aloituspaikan määräämiseen, hoidossa pitämiseen, hoidon jatkamiseen, sairaalasta poistamiseen ja hoidon lopettamiseen sovelletaan 17—17 d ja 18 a §:ää.

— — — — —

24 §

Muutoksenhaku

Sairaalan lääkärin päätökseen, joka koskee henkilön määräämistä hoitoon tai hoidon jatkamista hänen tahdostaan riippumatta tai potilaan omaisuuden haltuunottoa taikka yhteydenpidon rajoittamista 22 j §:n 2 momentin nojalla, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Muilta osin muutoksenhausta säädetään hallintolainkäyttölaissa (586/1996). Muutoksenhakuasiassa muulle asianosaiselle kuin potilaalle voidaan antaa tietoja potilaan terveydentilasta vain potilaan suostumuksella tai potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 9 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa. Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee potilaan omaisuuden haltuunottoa, ei saa valittamalla hakea muutosta.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen päätökseen, joka koskee henkilön määräämistä hoitoon tai hoidon jatkamista hänen tahdostaan riippumatta taikka 21 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa määräämistä sairaalaan tutkittavaksi, sekä päätökseen, joka koskee erityishuollon antamista vastoin tahtoa, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Sairaalan lääkärin 17 b §:n 2 momentissa tarkoitettuun ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen 17 c §:n 2 momentissa tarkoitettuun potilaan hoidon jatkamista koskevaan väliaikaispäätökseen sekä sairaalan lääkärin 17 b §:n 2 momentissa tarkoitettuun potilaan tutkittavaksi määräämistä

Eduskunnan vastaus EV 113/2015 vp

koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valitus voidaan käsitellä hallinto-oikeudessa valituksenalaisen päätöksen tehneen viranomaisen lausuntoa pyytämättä. Muilta osin muutoksenhausta säädetään hallintolainkäyttölaissa. Valituksen johdosta annettuun hallinto-oikeuden päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

Valitus 1—3 momentissa tarkoitetusta päätöksestä voidaan valitusviranomaiselle osoitettuna antaa valitusajan kuluessa myös sairaalaan sen psykiatrisesta hoidosta vastaavalle ylilääkärille tai muulle tehtävään määrätylle henkilölle. Valituskirjelmän vastaanottamisesta on annettava todistus ja valituskirjelmään tehtävä merkintä sen antajasta ja antamisajasta. Ylilääkärin on lähetettävä valituskirjelämä, valituksenalaisen päätöksensä perusteena olevat asiakirjat sekä 1 momentissa tarkoitetusta päätöksestä tehdyn valituksen johdosta antamansa lausunto viipymättä valitusviranomaiselle.

Alaikäisen potilaan hoitoon määräämistä tai hoidon jatkamista koskevaan 1—3 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta 12 vuotta täyttänyt alaikäinen itse, hänen vanhempansa ja huoltajansa sekä henkilö, jonka hoidossa ja kasvatuksessa alaikäinen on välittömästi ennen hoitoon määräämistä ollut. Alaikäisen potilaan yhteydenpidon rajoittamista koskevaan 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta 12 vuotta täyttänyt alaikäinen itse sekä hänen huoltajansa, edunvalvojansa tai muu laillinen edustajansa sekä muu asianosainen, jonka yhteydenpitoa lapsen päätöksellä on rajoitettu.

31 §

Poliisin virka-apu

— — — — —
Jos tarkkailuun otettu tai hoitoon määrätty poistuu sairaalasta ilman lupaa tai jos potilas on 17 b §:n 2 momentin mukaisesti määrätty tutkittavaksi sairaalaan, poliisi on sairaalassa työskentelevän virkasuhteisen lääkärin pyynnöstä velvollinen antamaan virka-apua hänen palauttamisekseen sairaalaan.
— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

Eduskunnan vastaus EV 113/2015 vp

Helsingissä 14.12.2015

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri